

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. birželio 4 d.*

Byloje C-243/08

dėl 2008 m. gegužės 22 d. *Budaörsi Városi Bíróság* (Vengrija) sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2008 m. birželio 2 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Pannon GSM Zrt.

prieš

Erzsébet Sustikné Gyórfi,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta (pranešėja), E. Juhász ir J. Malenovský,

* Proceso kalba: vengrų.

generalinė advokatė V. Trstenjak,
posėdžio sekretorius B. Fülöp, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. balandžio 2 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Pannon GSM Zrt.*, atstovaujamos advokatų J. Vitári, C. Petia ir B. Bíró,

- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos J. Fazekas, R. Somssich, K. Borvölgyi ir M. Fehér,

- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek,

- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos J. López-Medel Bascones,

- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos B. Cabouat ir R. Loosli-Surrans,

- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer ir A. Hable,

- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos S. Ossowski, padedamo baristerio T. de la Mare,

- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos W. Wils ir B. Simon,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288, toliau – direktyva) išaiškinimu.

- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą tarp įmonės *Pannon GSM Zrt.* (toliau – *Pannon*) ir Sustikné Gyórfi dėl minėtų šalių sudarytos telefono abonemento sutarties vykdymo.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

- 3 Pagal direktyvos 1 straipsnio 1 dalį šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.

- 4 Direktyvos 3 straipsnyje numatyta:

„1. Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

2. Visada yra laikoma, kad dėl sąlygos nebuvo atskirai derėtasi, jeigu ji buvo parengta iš anksto, ir vartotojas dėl to negalėjo padaryti įtakos sąlygos esmei, ypač iš anksto suformuluotos tipinės sutarties atveju.

<...>

3. Priede pateikiamas orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas.“

5 Šio priedo 1 dalies q punkte nurodytos sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas:

„panaikinti arba trukdyti vartotojo teisei pareikšti ieškinį arba naudotis bet kuria kita teisinės apsaugos priemone <...>“.

6 Direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.“

7 Pagal direktyvos 6 straipsnio 1 dalį:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

8 Direktyvos 7 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.

2. Pirmojoje straipsnio dalyje nurodytos priemonės apima nuostatas, pagal kurias asmenys arba organizacijos, pagal nacionalinės teisės aktus turinčios teisėtą interesą apsaugoti vartotojus, gali pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus iškelti bylą teismuose arba kompetentingose administracinėse institucijose, kad būtų priimtas sprendimas dėl to, ar bendram naudojimui parengtos sutarčių sąlygos yra nesąžiningos, ir galėtų būti pritaikytos tinkamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią tolesniam tokių sąlygų naudojimui.“

Nacionalinės teisės aktai

9 Klostantis pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms buvo taikomas Civilinis kodeksas su pakeitimais, padarytais 1997 m. Įstatymu Nr. CXLIX (Magyar Közlöny 1997/115, toliau – Civilinis kodeksas), ir nagrinėjant pagrindinę bylą galiojusi Vyriausybės nutarimo Nr. 18/1999 dėl su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygų, kurios laikytinos nesąžiningomis (Magyar Közlöny 1998/8), redakcija.

10 Remiantis Civilinio kodekso 209 straipsnio 1 dalimi, šalis gali užginčyti bet kurią bendrąją sutarties sąlygą, kuri laikoma nesąžininga. Pagal minėto kodekso 209 B straips-

nio 4 dalį vartojimo sutarčių sąlygos, kurios laikytinos nesąžiningomis, nustatomos specialiosiomis nuostatomis. Remiantis Civilinio kodekso 235 straipsnio 1 dalimi, sėkmingai užginčijus minėtas sąlygas, atitinkama sutartis netenka teisinės galios nuo jos sudarymo dienos. Pagal Civilinio kodekso 236 straipsnio 1 dalį apie užginčijimą kitai šaliai turi būti pranešta raštu per vienerius metus.

- 11 Vyriausybės nutarimo Nr. 18/1999 redakcijoje, taikomoje nagrinėjant pagrindinę bylą, sutarties sąlygos skirstomos į dvi kategorijas. Į pirmąją patenka sutarties sąlygos, kurias uždrausta numatyti vartojimo sutartyse ir kurios dėl šios priežasties yra niekinės. Antroji kategorija apima sąlygas, kurios laikomos nesąžiningomis, kol neįrodyta kitaip, suteikiant galimybę tokią sąlygą numačiusiai šaliai paneigti šią prezumpciją.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 12 2004 m. gruodžio 12 d. Sustikné Győrfi sudarė su *Pannon* abonentinę sutartį dėl mobiliojo ryšio telefono paslaugų teikimo. Sutartis buvo sudaryta naudojant *Pannon* pateiktą formuliarą, kuriame numatyta, kad pasirašydama sutartį Sustikné Győrfi susipažino su naudojimosi taisyklėmis, kuriose įtvirtintos bendrosios sutarties sąlygos ir kurios yra neatsiejama sutarties dalis, ir su jomis sutiko.
- 13 Pagal šias naudojimosi taisykles abi pagrindinės bylos šalys pripažino teismo, kurio veiklos teritorijoje yra *Pannon* buveinė, jurisdikciją nagrinėti bet kokią dėl abonentinės sutarties kilusį ar su ja susijusį ginčą. Šios šalys nesiderėjo dėl šios jurisdikciją nustatančios sąlygos.

- 14 Manydama, kad Sustikné Győrfi neįvykdė sutartinių įsipareigojimų, *Pannon*, remdamasi minėta sąlyga, pateikė *Budaörsi Városi Bíróság* (teismas, kurio teritorinei jurisdikcijai priklauso pagrindinė jos buveinė) pareiškimą dėl įpareigojimo sumokėti.
- 15 Šis teismas išdavė įsakymą sumokėti, kaip to prašė *Pannon*. Tuomet Sustikné Győrfi per nustatytą terminą pareiškė prieštaravimus dėl šio įpareigojimo, todėl byla turėjo būti nagrinėjama vadovaujantis rungimosi principu.
- 16 Minėtas teismas pažymėjo, kad Sustikné Győrfi neturėjo gyvenamosios vietos, kuri priklausytų jo teritorinei jurisdikcijai. Jis konstatavo, kad nuolatinė Sustikné Győrfi, gaunančios invalidumo pensiją, gyvenamoji vieta yra Dombedhaze, Békéšo apskrityje, t. y. už 275 kilometrų nuo Budaeršo, ir patikslino, kad susisiektum tarp Budaeršo ir Dombedhazo galimybės labai ribotos, nes nėra tiesioginio traukinio ar autobuso maršruto.
- 17 *Budaörsi Városi Bíróság* pažymėjo, kad taikytinose proceso taisyklėse numatyta, jog teritorinę jurisdikciją turi Sustikné Győrfi gyvenamosios vietos teismas, t. y. *Battonyai Városi Bíróság* (Batonios miesto teismas).
- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaikšino, kad Civilinio proceso kodekse numatyta, jog nagrinėjamoje srityje teismas turi *ex officio* iškelti klausimą dėl teritorinės jurisdikcijos. Vis dėlto ne išimtinės jurisdikcijos atveju, atsakovui pirmą kartą pateikus su bylos esme susijusį atsiliepiamą į ieškinį, šio klausimo jau negalima iškelti. Bylą nagrinėjantis teismas gali patikrinti faktinių aplinkybių, kuriomis remiamasi, tikslumą, kad nustatytų savo teritorinę jurisdikciją, tik jeigu jos

prieštarauja visiems žinomoms faktinėms aplinkybėms arba tokioms, apie kurias teismas oficialiai sužinojo, jos yra abejotinos ar ginčijamos kitos ginčo šalies.

- 19 Šiomis aplinkybėmis *Budaörsi Városi Bíróság*, turėdamas abejonių dėl to, ar jurisdikciją nustatanti sąlyga, įtraukta į ginčijamos sutarties bendrąsias sąlygas, yra sąžininga, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar direktyvos (93/13) 6 straipsnio 1 dalį, pagal kurią valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos, naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, galima aiškinti taip, kad pardavėjo ar tiekėjo sutartyje nustatyta nesąžininga sąlyga vartotojui nelaikoma neprivaloma *ipso iure*, nebent jeigu vartotojas šią nesąžiningą sąlygą sėkmingai užginčijo pareikšdamas atitinkamą ieškinį?

2. Ar direktyva (93/13) užtikrinama vartotojų apsauga reikalauja, kad, nepaisant procedūros rūšies ir to, ar tai yra ginčo procedūra, nacionalinis teismas *ex officio* įvertintų, ar jo nagrinėjama sutarties sąlyga yra nesąžininga, net jei nebuvo pateiktas toks prašymas, t. y. nebuvo tvirtinama, kad sąlyga yra nesąžininga, ir atlikdamas savo teritorinės jurisdikcijos patikrinimą *ex officio* išnagrinėtų pardavėjo ar tiekėjo nustatytą sąlygą?

3. Teigiamai atsakius į antrąjį klausimą, į kokius kriterijus nacionalinis teismas turi atsižvelgti ir juos įvertinti vykdydamas šią kontrolę?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 20 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar direktyvos 6 straipsnio 1 dalis, pagal kurią sutartyje, pardavėjo ar tiekėjo sudarytoje su vartotoju, naudojamos nesąžiningos sąlygos neprivalomos vartotojui, turi būti aiškinama taip, kad vartotojui ši sąlyga neprivaloma tik tuo atveju, jei jis tokią sąlygą sėkmingai užginčijo.
- 21 Tam, kad būtų atsakyta į pateiktą klausimą, iš pradžių reikia priminti, kad direktyvos 6 straipsnio 1 dalimi valstybėms narėms nustatyta pareiga siekiama suteikti teisę piliečiui kaip vartotojui ir apibrėžiamas rezultatas, kurio siekiama direktyva (žr. 2001 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, C-144/99, Rink. p. I-3541, 18 punktą ir 2002 m. gegužės 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Švediją*, C-478/99, Rink. p. I-4147, 16 ir 18 punktus).
- 22 Taigi apsaugos sistema, kuri įgyvendinama minėta direktyva, paremta tuo, kad vartotojas yra mažiau palankioje padėtyje nei pardavėjas ar tiekėjas, kiek tai susiję su galimybe derėtis ir turimos informacijos kiekiu – padėtyje, kurioje jis verčiamas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto parengtomis sąlygomis, neturėdamas galimybės daryti įtakos šių sąlygų turiniui (2000 m. birželio 27 d. Sprendimo *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores*, C-240/98–C-244/98, Rink. p. I-4941, 25 punktas).

- 23 Minėto sprendimo 26 punkte Teisingumo Teismas taip pat nutarė, kad direktyvos 6 straipsnio tikslas negalėtų būti pasiektas, jei patys vartotojai turėtų pareigą iškelti sutarties sąlygos nesąžiningumo klausimą, ir kad veiksminga vartotojų apsauga gali būti užtikrinta, tik jei nacionaliniam teismui pripažįstama teisė *ex officio* įvertinti tokią sąlygą.
- 24 Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad jei reikia garantuoti šią teisę nacionaliniam teismui, direktyvos 6 straipsnio 1 dalies negalima aiškinti taip, kad nesąžininga sutarties sąlyga neprivaloma vartotojui tik tuo atveju, jei vartotojas šiuo klausimu pateikia aiškų prašymą. Toks aiškinimas reikštų, kad nacionalinis teismas, nagrinėdamas jam pateikto ieškinio priimtinumą, nesant aiškaus vartotojo prašymo šiuo klausimu, negalėtų *ex officio* įvertinti, ar sutarties sąlyga yra nesąžininga.
- 25 Dėl teisinio poveikio, kurį turi turėti nesąžininga sąlyga, Teisingumo Teismas 2006 m. spalio 26 d. Sprendime *Mostaza Claro* (C-168/05, Rink. p. I-10421, 36 punktas) patikslino, kad vartotojų apsaugos svarba paskatino Bendrijos teisės aktų leidėją direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyti, kad nesąžiningos sąlygos, naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju, „nebūtų privalomos vartotojui“. Jis pabrėžė, jog tai yra imperatyvi nuostata, kuri, atsižvelgiant į tai, kad viena iš sutarties šalių yra mažiau palankioje padėtyje, formalią pusiausvyrą, kurią ji nustato tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekia pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti pastarųjų lygybę.
- 26 Minėto sprendimo 37 punkte Teisingumo Teismas taip pat pridūrė, kad direktyva, kuria siekiama sustiprinti vartotojų apsaugą, pagal EB 3 straipsnio 1 dalies t punktą yra būtina priemonė Europos Bendrijai nustatytoms užduotims vykdyti ir, konkrečiai kalbant, gyvenimo lygiui ir kokybei kelti visoje Bendrijoje.

27 Todėl direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta formuluotė „kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose“ negali būti suprantama kaip leidžianti valstybėms narėms nesąžiningos sąlygos neprivalomumą padaryti priklausomą nuo tokios sąlygos, kokia nurodyta pirmajame prejudiciniame klausime.

28 Taigi į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad direktyvos 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog nesąžininga sutarties sąlyga neprivaloma vartotojui, ir šiuo atžvilgiu nebūtina, kad tokią sąlygą vartotojas būtų iš anksto sėkmingai užginčijęs.

Dėl antrojo klausimo

29 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia dėl nacionaliniam teismui pagal direktyvos nuostatas tenkančių pareigų tam, kad išsiaiškintų, ar atlikdamas savo jurisdikcijos patikrinimą, neatsižvelgiant į ieškinio pobūdį, jis turi *ex officio* priimti sprendimą dėl to, ar sutarties sąlyga yra nesąžininga.

30 Siekiant atsakyti į šį klausimą reikia priminti, kad Teisingumo Teismas 2002 m. lapkričio 21 d. Sprendime *Cofidis* (C-473/00, Rink. p. I-10875, 34 punktas) pažymėjo, jog apsauga, kurią direktyva užtikrina vartotojams, apima atvejus, kai vartotojas, su pardavėju ar tiekėju sudaręs sutartį, kurioje yra nesąžininga sąlyga, nesiremia šios sąlygos nesąžiningumu dėl to, kad jis nežino savo teisių arba atsisako jas ginti dėl su ieškinio pareiškimu teisme susijusių išlaidų.

- 31 Taip pat reikia pažymėti, kad minėto sprendimo *Mostaza Claro* 38 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, jog viešojo intereso, kuriuo remiasi apsauga, kurią direktyva užtikrina vartotojams, pobūdis ir svarba pateisina tai, kad nacionalinis teismas turėtų *ex officio* įvertinti, ar sutarties sąlyga yra nesąžininga, ir taip kompensuoti tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo esantį pusiausvyros nebuvimą.
- 32 Bylą nagrinėjantis teismas turi užtikrinti direktyvos nuostatomis siekiamos apsaugos veiksmingumą. Todėl vaidmuo, kuris Bendrijos teisėje suteikiamas nacionaliniam teismui aptariamoje srityje, neapribojamas tik teise priimti sprendimą dėl galimo sutarties sąlygos nesąžiningumo, bet jis apima pareigą, kai tik jam tampa žinomos šiuo atžvilgiu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, *ex officio* išnagrinėti šį klausimą, įskaitant ir klausimą dėl jo paties teritorinės jurisdikcijos.
- 33 Tačiau vykdydamas šią pareigą nacionalinis teismas pagal direktyvą neprivalo netaikyti nagrinėjamos sąlygos, jei vartotojas, minėto teismo informuotas, neketina remtis tuo, kad sąlyga yra nesąžininga ir neprivaloma.
- 34 Šiomis aplinkybėmis tarp pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo pagal nacionalinę teisę vykdomo teismo proceso specifinės savybės negali daryti poveikį teisinei apsaugai, kurią vartotojas turi turėti pagal direktyvos nuostatas.
- 35 Todėl į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad nacionalinis teismas privalo *ex officio* įvertinti, ar sutarties sąlyga yra nesąžininga, kai tik jam tampa žinomos šiuo atžvilgiu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės. Tokią sąlygą pripažinęs nesąžiningai, jis jos

netaiko, nebent vartotojas tam prieštarauja. Nacionalinis teismas taip pat turi šią pareigą atlikdamas savo teritorinės jurisdikcijos patikrinimą.

Dėl trečiojo klausimo

- 36 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia, kad būtų pateiktos gairės dėl aplinkybių, kurias nacionalinis teismas turi išnagrinėti tam, kad įvertintų galimą sutarties sąlygos nesąžiningumą.
- 37 Siekiant atsakyti į šį klausimą reikia pažymėti, kad, pateikiant nuorodas į sąžiningumą ir ryškų neatitikimą tarp šalių teisių ir pareigų, direktyvos 3 straipsnyje tik abstrakčiai apibrėžiamos aplinkybės, dėl kurių sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra nesąžininga (2004 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Freiburger Kommunalbauten*, C-237/02, Rink. p. I-3403, 19 punktas).
- 38 Šiomis aplinkybėmis priede, į kurį daroma nuoroda direktyvos 3 straipsnio 3 dalyje, pateikiamas tik orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas (minėto sprendimo *Freiburger Kommunalbauten* 20 punktas).
- 39 Be to, direktyvos 4 straipsnyje numatyta, kad sąlygos nesąžiningumas vertinamas atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes.

40 Tačiau, kalbant apie pagrindinėje byloje nagrinėjamą sąlygą, reikia priminti, kad minėto sprendimo *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* 21–24 punktuose Teisingumo Teismas nusprendė, jog į vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo direktyvos prasme sudarytą sutartį iš anksto pardavėjo ar tiekėjo įtraukta sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi ir kuria nustatoma, kad visus su sutartimi susijusius ginčus turi spręsti teismas, kurio teritorinei jurisdikcijai priklauso pardavėjo ar tiekėjo buveinė, atitinka visus kriterijus tam, kad pagal direktyvą ją būtų galima laikyti nesąžininga.

41 Kaip Teisingumo Teismas pabrėžė minėto sprendimo *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* 22 punkte, tokia sąlyga vartotojui nustatoma pareiga paklusti teismo, kuris gali būti labai toli nuo jo gyvenamosios vietos, išimtinai jurisdikcijai ir tai gali apsunkinti jo atvykimą į teismą. Tuo atveju, kai ginčas kyla dėl nedidelių pinigų sumų, vartotojo atvykimo į teismą išlaidos gali turėti atgrasantį poveikį ir dėl jų vartotojas gali atsisakyti pareikšti ieškinį teisme ar gynybos. Todėl minėtame 22 punkte Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad tokia sąlyga priklauso direktyvos priedo 1 dalies q punkte nurodytoms sąlygoms, kurių tikslas arba rezultatas – panaikinti arba trukdyti vartotojo teisei pareikšti ieškinį.

42 Nors tiesa, kad naudodamasis pagal EB 234 straipsnį jam priklausančia kompetencija Teisingumo Teismas minėto sprendimo *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* 22 punkte išaiškino bendrus kriterijus, kuriuos Bendrijos teisės aktų leidėjas naudoja tam, kad apibrėžtų nesąžiningos sąlygos sąvoką, vis dėlto jis negali nuspręsti dėl šių bendrų kriterijų taikymo konkrečiai sąlygai, kuri turi būti išnagrinėta atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes (žr. minėto sprendimo *Freiburger Kommunalbauten* 22 punktą).

43 Atsižvelgęs į tai, kas išdėstyta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar sutarties sąlygą galima pripažinti nesąžininga direktyvos 3 straipsnio 1 dalies prasme.

44 Šiomis aplinkybėmis į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad nacionalinis teismas turi įvertinti, ar tokia sutarties sąlyga, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, atitinka kriterijus, dėl kurių ji pripažįstama nesąžininga direktyvos 3 straipsnio 1 dalies prasme. Tai darydamas nacionalinis teismas turi atsižvelgti į tai, kad vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo sudarytos sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi ir kuria teismui, kurio teritorinei jurisdikcijai priklauso pardavėjo ar tiekėjo buveinė, suteikiama išimtinė jurisdikcija spręsti ginčą, gali būti pripažinta nesąžininga.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

45 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad nesąžininga sutarties sąlyga yra neprivaloma vartotojui, ir šiuo atžvilgiu nebūtina, kad tokią sąlygą vartotojas būtų iš anksto sėkmingai užginčijęs.**

2. Nacionalinis teismas privalo *ex officio* įvertinti, ar sutarties sąlyga yra nesąžininga, kai tik jam tampa žinomos šiuo atžvilgiu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės. Tokią sąlygą pripažinęs nesąžininga, jis jos netaiko, nebent vartotojas tam prieštarauja. Nacionalinis teismas taip pat turi šią pareigą atlikdamas savo teritorinės jurisdikcijos patikrinimą.

3. Nacionalinis teismas turi įvertinti, ar tokia sutarties sąlyga, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, atitinka kriterijus, dėl kurių ji pripažįstama nesąžininga Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalies prasme. Tai darydamas nacionalinis teismas turi atsižvelgti į tai, kad vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo sudarytos sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi ir kuria teismui, kurio teritorinei jurisdikcijai priklauso pardavėjo ar tiekėjo buveinė, suteikiama išimtinė jurisdikcija spręsti ginčą, gali būti pripažinta nesąžininga.

Parašai.